

1386

ՈՒՍՈՒՑԻԶՆԵՐԻ ՎՈՐԱԿԱՎՈՐՄԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

Հ Ե Ռ Ա Կ Ա ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ № 63

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ

ԼԵԶՎԱԳՐԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏԻ I ԿՈՒՐՍԻ ՀԱՄԱՐ

48

808

Ծ-98

ՈՒՍՈՒՑԻԶՆԵՐԻ ՎՈՐԱԿԱՎՈՐՄԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

Յ Ի Ր Ե Վ Պ Է

1938

1386

3 0 MAY 2005

ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ Ե ԽԱՅՄ ԺԿԽ-ԻՆ ԿԻՑ
ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱ-
ՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵՅԻ ԿՈՂՄԻՑ

7 MAR 2010

808
Ծ-98

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ

Լեզվագրական Ճակույսեթի I կուրսի համար

1. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ա). ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՐԿԱՆ ՈՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Դրականագիտությունը և նրա կազմը՝ գրականության պատմություն, քննադատություն, գրականության տեսություն, գրականագիտական առարկաների պատմագրություն: Դրականության պատմության, քննադատության և գրականության տեսության փոխադարձ կապը: Ոժտման և հարևան գիտությունների նշանակությունը:

Դրականության տեսության տեղը գրականագիտության մեջ: Դրականության տեսության կուսակցականությունը: Մարքս-լենինյան գրականության—տեսության հիմնական խնդիրները:

Բ). ՄԱՐԿՍ—ԼԵՆԻՆՅԱՆ ՈՒՍՄՈՒՆՔԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ՝ ՎՈՐՊԵՍ ԱՇԽԱՐՀԻ ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ ՅՈՒՐԱՑՄԱՆ՝ ՄԱՍԻՆ

Մարքսն աշխարհի «գեղարվեստական յուրացման» մասին: Դրականությունը վորպես իդեոլոգիայի ձև և նրա տարբերությունը մյուս իդեոլոգիական ձևերից: Լենինյան արտացոլման տեսության կիրառումը գեղարվեստական գրականության բնագավառում: Գեղարվեստի պատկերայնությունը: Դրականության սպեցիֆիկումը: Բովանդակության և ձևի պրոբլեմը գրականության մեջ: Դրականության կուսակցականությունը: Բոլշևիկյան կուսակցականությունը: «Մոցիալիստական պրոլետարիատը պետք

1020
38

Խմբ. Ս. ՍՈՂՈՄՈՆՅԱՆ
Սրբագրիչ՝ Կ. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Գլավխիտի լիազոր Տ.—3552 Պատվեր № 14, Տիրաժ 1500
Հանձնված և արտագրության 17 հունվարի 1938 թ.
Ստորագրված և ապելու 29 հունվարի 1938 թ.

Ուսուցիչների Վարակալության Ինստիտուտի տպարան

ե անաջ քաշի գրականութեան կուսակցականութեան սկզբունքը, զարգացնի այդ սկզբունքը և անցկացնի այն կյանքի մեջ կարելի չունի չափ լիովին ու ամբողջական ձևով» (ԼԵՆԻՆ)։ Գեղարվեստորեն մշակված կուսակցականութիւնը և մերկ տենդենցիոզութիւնը։

Բացահայտ և քողարկված կուսակցականութիւնը։ Հեղափոխական կուսակցականութիւնը «յեղոպոսյան» լեզվի, գրական ճորտութեան, ստրկային լեզվի, գաղափարական ճորտութեան—(ԼԵՆԻՆ) ժամանակաշրջանում։ Հետադիմական կուսակցականութիւնը։ Կուսակցականութեան քողարկման ձևերը՝ «որեկտիվիզմ» նստուրալիզմ, «մաքուր գեղարվեստ»։

Գեղարվեստական ստեղծագործութեան իմացական—դաստիարակչական դերը։ Գրական ստեղծագործութիւնները քննարկման և գնահատման չափանիշը մարքսիզմի—լենինիզմի կլասիկներին մոտ։ Գրականութեան հոթիտիքական արժեքը և գեղարվեստականութեան չափանիշը։ Գրական խոշոր ստեղծագործութիւններին և պատկերների պատմական կենսունակութիւնը, վորը վորոշվում և նրանց ճշմարտութեան և պատկերացման ուժի չափով։ Լենինն ու Ստալինը գրողների և գրականութեան մասին։

2. ԳՐԱԿԱՆ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆԸ, ՎՈՐՈՇԵՍ ԱՄԲՈՂՋՈՒԹՅՈՒՆ

Գաղափար գեղարվեստական ստեղծագործութեան կառուցվածքի մասին։ Գրական յերկի կոմպոնենտները և նրանց միասնութիւնը։ Գաղափար բովանդակալից ձևի մասին։ Գրվածքի թեմատիկայի և գաղափարական բովանդակութեան զրահվորումը պատկերներին, կոմպոզիցիային, լեզվին, վոտանալորին մեջ։

3. ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ԹԵՄԱՆ ՅԵՎ ԳԱՂԱՓԱՐԸ

Թեման՝ իրականութեան յերեվույթ, վերցրված հեղինակի կողմից և արտացոլված ստեղծագործութեան մեջ։ Թեմայի և գաղափարի միասնութիւնը։ Գեղարվեստական յերկի գաղափարը—նրա մեջ գրված հիմնական պրոբլեմի վորոշ լուծումը։ Մտահղացումը և գաղափարը։ Գրվածքի գաղափարը և գաղափարական

բովանդակութիւնը։ Խոշոր գրական ստեղծագործութիւններին գաղափարական բովանդակութեան բազմակողմանիութիւնը և բարդութիւնը։ Գեղարվեստական յերկի գաղափարի կոնկրետ պատմական բնույթը։ Խորհրդային գրականութեան լայն թեմատիկական հնարավորութիւնները և բարձր գաղափարականութիւնը։

4. Պ Ա Տ Կ Ե Ր Ն Ե Ր

Պատկերները՝ իրականութեան բնահանրացված արտացոլում—մասնակիի, անհատական ձևով։ Գեղարվեստական հնարանքի (вымысел) դերը պատկերի ստեղծման մեջ։ Պատկերների տեսակները՝ պիրսոնաժներ, պեյզաժներ, տեսիլներ և այլն։ Պատկերի տիպիքականութեան պրոբլեմը։ Գրական տիպ։ Բեալիստական և բոմանտիքական պատկերներ։ Գրական պատկերների պատմական պայմանավորվածութիւնը և նրանց իմացական—հոթիտիքական նշանակութիւնը հետագա սերունդներին համար։ Սոցիալիզմը կառուցողների պատկերները խորհրդային գրականութեան մեջ։

5. Կ Ո Մ Պ Ո Ջ Ի Ց Ի Ա

Գրական յերկի կոմպոզիցիան՝ գրվածքի կառուցվածքը, նրա բոլոր առանձին մասերը միացնող մի որդանական ամբողջութեան մեջ։ Իրականութեան յերեվույթներին փոխարարեալցութիւնների արտացոլումը կոմպոզիցիայի մեջ՝ ըստ հեղինակի ըմբռնման։

Յերկի և պատկերների կապերին սիստեման և նրա գաղափարական—բովանդակալից նշանակութիւնը։ «Մարդկանց փոխադարձ կապի, հակասութեան, համակրանքի, հակակրանքի և առհասարակ փոխադարձ հարաբերութիւնների, այս կամ այն խարակտերի աճման և կողմավորման» (Ս. Մ. Գորկի)—սյուլեթիա։ Սյուլեթիա և Ֆարուլա։ Եկապոլիցիա, հանգույց, գործողութեան զարգացումը, կուլմինացիա, լուծում, եպիլոգ։ Լիրիքական շեղումներ։ Միջանկյալ եպիզոդներ։ Գեղարվեստական զարդավորում։

Առանձին պատկերներին կոմպոզիցիան։

6. ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒՆ

Մարքսը լեզվի՝ վորպես «տիպիկ իրական գիտակցության» մասին: Լեռնիսը լեզվի՝ վորպես մարդկային հաղորդակցման խոշորագույն միջոցի՝ մասին: Պերսոնաժների լեզուն և հեղինակի լեզուն: Բանաստեղծական լեզուիկան: Բառերի ընտրությունը: Բառի նշանակության յերանգավորումները: Լեզվական հնարավորությունները՝ ժամանակակից գրական լեզու, հնաբանություններ, նորաբանություններ, բարբառաբանություններ, ոտարաբանություններ: Նկարագրական միջոցները՝ եպիտետ, համեմատություն, փոխաբերություններ (հիպերբոլա, լիտոտա, մետաֆորա, մետոնիմիա, սինակդոխա): Բանաստեղծական շարահյուսությունը և նրա հարաբերությունը արձակին: Կետագրության նշանակությունը գեղարվեստական յերկում:

Լեզվական ձևերի բովանդակակից խմայտը գրականության մեջ: Լեզվական միջոցների միասնությունը յերկի մեջ:

7. ՏԱՂԱԶԱՓՈՒԹՅՈՒՆ

Զափածո և արձակ: Բանաստեղծության հուզական հագեցվածությունը: Ռիթմ: Ռիթմը նախնադարյան պոեզիայում: Ռիթմը և աշխատանքը: Ռիթմի իդեոլոգիական նշանակությունը: Խնայողական՝ ռիթմի բովանդակակից հիմք: Վտանաւորի տողը: Վտաք: Դադար: Ցեղերա: Տողադարձ: Վտանաւորի սիստեմը ռուսական պոեզիայի պատմության մեջ: Ժողովրդական բանաստեղծություն: Վանկային, վանկա-շեշտավոր, շեշտավոր վտանաւոր: Ռուսական վտանաւորի հիմնական չափերը՝ յամբ, քորեյ, դակտիլ, ամֆիբրաքս, անապեստ: Հանգ: Հանգի տեսակները՝ արական, իգական, դակտիլային, գերդադտիլային: Ուղիղ և աղատ հանգեր: Հանգի կոմպոզիցիոն նշանակությունը: Հանգավորման յեղանակները՝ միջանկյալ, խաչաձևվող, պարփակող և այլն: Տուն: Աղատ բանաստեղծություն: Անհանգ բանաստեղծություն:

Զայնագրություն: Հնչյունի նշանակությունը բանաստեղծական լեզվի մեջ: Նմանաձայնություն: Արտահայտության ուժեղացումը, վորպես բանաստեղծական լեզվի հնչյունային կազմա-

վորման հիմնական իմաստ: Ալիտերացիա և ասոնանս: Հնչյունական անաֆորա, եպիֆորա, կցորդ, ող և այլն: Բանաստեղծության հընչյունական կազմավորման ռիթմա-ինսոնացիոն նշանակությունը:

8. ՄԵԹՈԴ ՅԵՎ ՎՈՃ

Գեղարվեստական մեթոդ՝ աշխարհի, «գեղարվեստական յղերացման» սկզբունքը, վորը պայմանավորում և իրականության յերեմոյթների այս կամ այն պատկերավոր ընդհանրացումը:

Ռեալիզմը և ռոմանտիզմը, վորպես հիմնական մեթոդներ գրականության մեջ, վորպես իրականության գեղարվեստական արտացոլման և այդ իրականության գնահատման տարբեր տիպեր: Իրականության արտացոլումը և այդ իրականության տիպիկական հատկությունները ռեալիստական գրականության մեջ: Վոչ թե իրականի, այլ կամեցածի նկարագրությունը ռոմանտիկական գրականության մեջ: Հաստատվող կյանքի առանձին կողմերի իդեալականացումը ռոմանտիզմի մեջ: Հեղափոխական և հետադիմական ռոմանտիզմ: Հեղինակի մեթոդի կախվածությունը նրա աշխարհայացքից: Նրանց միասնությունը: Աշխարհայացքի և մեթոդի միջև յեղող հակասության հնարավորությունը (Բալզակ, Դոստոևսկի և այլն): Հիշված մեթոդների տարբեր դրսեւորումները տարբեր ժամանակների, ժողովուրդների ու դասակարգերի գրականության մեջ:

Գնահատական ռեալիզմը՝ անմարդկայնության և խաբեության, շահագործողական հասարակական հարաբերությունների պայմաններում ժողովուրդի ճանաչման տարբեր դրսեւորումները— ճշմարիտ նկարագրությունը անցյալի խոշոր դրոշմների կողմից (Պուշկին, Լ. Տոլստոյ, Նեկրասով, Շչեդրին, Բալզակ և այլն):

Հեղափոխական ռոմանտիզմը՝ խոշոր հեղինակների պատկերացումը ապագա բանական, ազատ և ստեղծագործական կյանքի պատկերների մասին և կովի կոչը այդ կյանքի համար (յերիտասարդ Պուշկինը, Լերմոնովը և այլն): Մոցիալիստական ռեալիզմը, վորպես բանաստեղծական արվեստի զարգացման բարձր աստիճան:

«Մոցիալիստական ռեալիզմը հաստատում և կեցությունը, վորպես գործունէյություն, վորպես ստեղծագործություն, վորի

Գրականության և սոցիալական իրականության կապի վորոշումը: Գրականության գաղափարական բովանդակության և գեղարվեստական նկարագրության ուժի բացատրությունը: Ուսումնասիրվող դրական յերեմույթների և նրանց նախորդող ու ժամանակակից ազդային ու համաշխարհային գրականության կապի վորոշումը: Գրական փաստերի դերի և նշանակության վորոշումը դասակարգային պայքարում և մարդկության գեղարվեստական զարգացման մեջ և զրանով իսկ ուսումնասիրվող գրականության գնահատությունը սոցալիստական շինարարության խնդիրները լույսի առկա:

Գ Ր Ա Կ Ա Ն Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

1. Վ. Ի. Լենին—ա/ւ. Հոգվածները Տոյստոյի մասին, «Յերկեր» հ. 13—14—15—րդ.
բ/ւ. Կուսակցական կազմակերպությունն ու կուսակցական գրականությունը. Յերկեր, հ. 8—րդ.
2. ԼՈՒՆԱԶԱՐՍԿԻ—«Լենինը և գրականագիտությունը».
3. ՄԱՐՔՍ և ԵՆԴԵԼՍ—«Արվեստի մասին»:
4. А. М. ГОРЬКИЙ—«О литературе»:
5. Л. И. ТИМОФЕЕВ—«Стих и проза» (կրճատումներով).

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0231241

նպատակն և մարդու թանկարժեք անհատական ընդունակութեան թյունների հավիտենական դարգացումը հանուն նրա հաղթանակի՝ բնության ուժերի նկատմամբ, հանուն նրա առողջության և յերկարակեցության, հանուն յերկրի վրա ապրելու մեծ յերջանկության, յերկրի, վորին նա, իր պահանջների անընդհատ աճման համապատասխան ցանկանում և ամբողջովին մշակել, վորպէս մի ընտանիքի մեջ համախմբող մարդկության գեղեցիկ բնակարան» (Գորկի): Ժողովրդայնության պրոբլիմը քննադատական բնաւիստական և հեղափոխական ըմանտիքական գրականության ու սոցիալիստական բնաւիստական գրականության մեջ:

Մեթոդ, ուղղություն և գրական դպրոց: Հեղինակի ստեղծագործական անհատականությունը և նրա ստեղծագործությունների գեղարվեստական առանձնահատկությունները (վոճը): Մեթոդ և վոճ:

9. ԳՐԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ ՅԵՎ ԺԱՆՐԵՐԸ

Գրական տեսակները՝ վիպերգություն, քնարերգություն և թարերգություն: Իրականության արտացոլման տարբեր ձևերը վիպերգության և քնարերգության մեջ: Տիպիքական պատկերները վիպերգության մեջ և տիպիքական վերապրումները քնարերգության մեջ: Լիրիզմի հնարավորությունը վիպերգության մեջ և սյուժետայնության հնարավորությունը քնարերգության մեջ: Դրամայի սինթետիկ բնույթը:

Գրական սեռերը և նրանց մասնակի տեսակ—ժանրերը: Ժանրերի անկաշունությունը, նրանց փոփոխությունները և փոխադարձ կապը գրականության պատմության մեջ: Ժանրերի առաջացումը պատմական վորոշ պայմաններում և ժանրերի ձևափոխությունները տարբեր ժամանակաշրջաններում և տարբեր հեղինակների մոտ:

Եպիքական ժանրի՝ պոեմա, վեպեր, վիպակ, պատմվածք, ակնարկ, իդիլիա, առակ: Դրամատիկական ժանրեր՝ վողբերգություն, կատակերգություն, դրամա: Քնարերգական ժանրեր՝ լիրիքական յերգ, յերբող, ելիգիա, եպիգրամա և այլն:

ԳԻՆԸ 40 Կ.

ԱՐՄ. ՍՍՐ
Институт повышения квалификации учителей
ПРОГРАММА
По теории Литературы
Ереван, 1938 г.